

РЕШЕНИЕ

№ 47

гр. , 08.03.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

РАЙОНЕН СЪД – ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ в публично заседание на дванадесети февруари през две хиляди двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: Магдалена Ат. Жбантова С.

при участието на секретаря Цветомира Й. Къркьмова
като разглежда докладваното от Магдалена Ат. Жбантова С. Гражданско дело
№ 20231220100656 по описа за 2023 година

и за да се произнесе, взе предвид следното:

Производството е образувано по подадена искова молба К. Р. К. от гр.Г. Д., обл. Бл. против „Ст. - Кр.“ АД, гр.Ш.. Иска се да бъде обявен чл. 46 във връзка с чл. 19 от Общите условия към Договор № ***** от 19.08.2021 г. за нищожни, като противоречащи на разпоредбите на чл.143 ЗЗП и чл.19, ал.4 ЗПК, а предвидената в Общите условия неустойка – за недължима. В случай, че бъдат признати процесните клаузи за нищожни, се иска да бъде осъдено ответното дружество да заплати сумата от 10 лв., получена без основание по клауза неустойка от Договор № ***** от 19.08.2021 г. ведно със законната лихва върху главницата от датата на подаване на исковата молба до окончателното изплащане.

След направено изменение на предявеният при условията на евентуалност иск, той е предявен по следният начин: Моля в случай, че признаете чл. 46 във връзка с чл. 19 от Общите условия към Договор № ***** от 19.08.2021 г. за нищожни, като противоречащи на разпоредбите на чл.143 ЗЗП и чл.19, ал.4 ЗПК, моля да осъдите „Ст.-Кр," АД, с ЕИК ***** да заплати на ищцата К. Р. К., ЕГН ***** с постоянен адрес: гр. Г, Д. ул. „Др,“, № 130, - сумата от 446,77 лв. (четиристотин четиридесет и шест лева и

седемдесет и седем стотинки), получена без основание по клауза неустойка от Договор № ***** от 19.08.2021 г., ведно със законната лихва върху главницата от датата на подаване на исковата молба до окончателното изплащане.

Твърди се от ищеца, че на 19.08.2021 г. между нея и ответника е сключен договор за потребителски кредит с номер на договора 724587. По силата на договора ѝ е отпуснат кредит в размер от 1200 лева за срок от 8 месеца, при ГПР 28.78%. Кредитът следвало да се изплати на 8 вноски от по 221.55 лева и съответно подлежащата на плащане от ищцата сума е 1772.37 лева. Общите условия чл.46 и чл.19 задължават ищцата да предостави допълнително обезпечение - поръчителство или банкова гаранция, като при неизпълнение е предвидена неустойка в размер на 0.9% от стойността на усвоената по договора сума за всеки ден, през който не е предоставено договореното обезпечение. Съгласно ал. 2 от същата разпоредба неустойката се заплаща периодично, заедно с всяка погасителна вноска. Начислената неустойка по договора е в размер на 445.18 лв., разпределена на 8 месечни вноски. Така изчислената неустойка е добавена към дължимата главница и лихва по договора за кредит, като общата погасителна вноска нараства на 221.55 лева. Видно от погасителния план след начисляване на неустойката дължимата сума по кредита нараства от 1327.19 лева на 1772.37лв. Ищцата счита, че посочените клаузи от Общите условия към договор за потребителски кредит № ***** на 19.08.2021 г. са нищожни на осн. чл. 21, ал.1 от ЗПК. С тях се предвижда заплащането на неустойки в полза на кредитора в размер близък до размера на погасителната вноска. Основната цел на тези клаузи е да доведат до допълнително увеличаване на подлежащата на връщане сума и неоснователно обогатяване на ответника. Счита, че посочените клаузи са нищожни и като неравноправни, доколкото създават значителни затруднения на потребителя, по който начин ответникът умишлено създава предпоставки за начисляване на неустойката. Отделно от това ищцата не е имала възможност да влияе върху съдържанието на процесните клаузи и индивидуално да уговори техните условия. Те са предварително изготвени от кредитодателя по начин заобикалящ изискването на чл.19, ал.4 ЗПК и служат единствено за оскъпяване на кредита и скрито увеличаване на възнаградителната лихва. Намира също, че така уговорената неустойка е нищожна и по аргумент от чл.26, ал.1 от ЗЗД, като накърняваща

добрите нрави, портиворечаща на закон и заобикаляща закона. По своя характер неустойката е санкционна, доколкото се дължи при неизпълнение на договорно задължение, но не зависи от вредите от това неизпълнение и по никакъв начин не кореспондира с последиците от неизпълнението.

Предвидена е да се кумулира към погасителните вноски като по този начин се отклонява от обезпечителната и обезщетителната си функция и води до скрито оскъпяване на кредита и по същество е добавък към възнаградителната лихва. Ответникът не е изпълнил разпоредбите на чл. 11, ал. 1, т. 10 и чл. 19, ал. 4 от ЗПК. Ищцата счита, че начислената неустойки към всяка погасителна вноска, заплатена от нея е недължимо платена, поради което на основание чл.55 ЗЗД ответникът следва да бъде осъден да възстанови недължимо получените суми. Поради изложеното предявява настоящите иски.

Правната квалификация на предявеният иск е по чл.26, ал.1, пр.1, пр.2 и пр.3 от ЗЗД, чл.21, ал.1 от ЗПК вр. с чл.19, ал.4 от ЗПК, чл.143 от ЗЗП, при условията на евентуалност - чл.55, ал.1, пр.1 от ЗЗД от ЗЗД във вр. с чл.26, ал.1, пр.1, пр.2 и пр.3 от ЗЗД.

Ответника изразява становище за неоснователност на предявения иск. Не оспорват, че на 19.08.2021 г. между ответника като кредитор и ищеца, като потребител по смисъла ЗПК е сключен договор запотребителски кредит с № *****, по силата на който кредиторът е предоставил на ищеца заемна сума в размер на 1200 лв., която сума същата е била длъжна да върне заедно с дължимото възнаграждение за ползването и съгласно погасителен план. Договорът е сключен по повод подадена заявка от ищеца и предоставена ѝ на пред договорна информация чрез Стандартен европейски формуляр и Общи условия. Твърдят, че проекта за договор е разпечатан и е предоставен на ищеца, за да се запознае с клаузите на същият и в случай, че е съгласен с тях да го подпише. Ищеца е положил своя подпис върху документа след запознаване с проекта на договор и съгласяването с посочените в него клаузи. На ищеца е предоставена в брой заемната сума, за което е подписан разходен касов ордер 724587 от 19.08.2021 г., с което ответното дружество е изпълнило задълженията си по договора. Договорна неустойка не е начислявана и събирана от ответника, но намират, че тази клауза е валидна и отговаряща на всички изисквания на закона. Неустойката представлява самостоятелен

договор съгласно по смисъла на чл. 8 ал.1 от ЗЗД, като същата може да се материализира и като клауза в договор, чието изпълнение обезпечава, поради което по отношение на нейната действителност не се прилагат разпоредбите на ЗПК и Директива 2008/48, а общите условия на ЗЗД. За да възникне задължение за неустойка, е необходимо наличието на няколко предпоставки: неустойката да е уговорена между страните, кредиторът да е изпълнил задължението си или да е бил готов да го изпълни; да е налице неизпълнение на договорното задължение, чието изпълнение неустойката обезпечава и обезщетява, които обстоятелства са налице в случая. Неустойката е винаги парична санкция, имаща за цел да гарантира изпълнението „под страх“, че в противен случай би се начислила, поради което е нормално в случай, че задължението, което тя обезпечава не бъде изпълнено, размерът на задължението на длъжника да бъде увеличен и това обстоятелство не би следвало да я прави нищожна. Според процесния договор неустойката се дължи единствено за периода, в който заемателят реално не е предоставил обезпечение и причина за евентуалното ѝ начисляване би било единствено виновното поведение на ищеца. Предвид договореният си размер неустойката не излиза извън присъщите си обезпечителна, обезщетителна и санкционна функции. Съгласно ТР от 15.06.2010 г. по тълк.д. № 1/2009 г. на ОСТК, прекомерността на неустойката не я прави, а priori, нищожна поради накърняване на добрите нрави, като същата следва да се приеме за нищожна, само ако единствената цел, за която е уговорена, излиза извън присъщите и обезпечителна, обезщетителна и санкционна функции. Считат, че не било невъзможно да се осигури поръчител в уговорения срок. Ищецът е бил запознат с условията на договора, преди същият да бъде сключен чрез СЕФ и е разполагал с възможността първо да открие лице, което да отговаря на определените в Договора изисквания и което е съгласно да бъде солидарно отговорно с него и след това да премине към подписването му. С оглед на изложеното считат, че предявените иски следва да бъдат отхвърлени.

Правната квалификация на възраженията на ответника е по чл.8, ал.1, чл.12, чл.92 от ЗЗД.

От събраните по делото писмени доказателства, съдът приема за установена следната фактическа обстановка:

Установява се от представените доказателства, че на 19.08.2021 г.

ищцата К. К. подала до ответното дружество „Ст.– Кр.“ АД писмено заявление, с което заявила желание да получи кредит в размер на 1200 лева. На К. бил предоставен стандартен европейски формуляр за предоставяне на информация за потребителските кредити, в който е упоменато, че за кредит в размер на 1200 лв. със срок на договора от 8 месеца общата дължима за връщане сума е в размер на 1327.19 лв., конкретизирани са с дати и суми месечните погасителни вноски, посочен е размера на дължимата лихва и – 127.19 лв., размер на лихвения процент по кредита – 25.56 %, годишен процент на разходите - 28.78 % (ако не бъдат начислени разходи за събиране, лихви и неустойки за неизпълнение на задължения). Не е посочен начин на изчисляване на размера на ГПР, нито какво включва той, посочено е единствено какво не включва - не включва разходи за събиране, неустойка и лихви за забава. В част II, т.8 от формуляра е посочено, че кредитополучателя може, по своя преценка, да предостави обезпечение на кредита –банкова гаранция или поръчителство. В част III, т.4.3 е посочено, че при неизпълнение на обезпечението, посочено в част II, т.8 в срок до 3 дни от сключване на договора, се начислява неустойка в общ размер от 221.55 лв., която се заплаща на части ежемесечно, съгласно погасителния план по договора.

На същата дата – 19.08.2021 г. между ищцата и ответника „Ст. – Кр.“ АД бил сключен договор за потребителски кредит № *****, въз основа на който ответника предоставил на ищеца парична сума в размер на 1200 лв., Съгласно договора ищецът следвало да върне заемната сума на 8 месечни вноски, с размер от 221.55 лв., като падежните дати на вноските и сумите за заплащането на които се отнасят, са подробно посочени в погасителен план, неразделна част от договора. Посочена е в договора общата сума, дължима от потребителя, начислена към момента на сключване на договора – 1327.19 лв. Както в договора, така и в погасителния план е посочен годишен лихвен процент – 25.56% и годишен процент на разходите – 28.78 %. В погасителния план, освен посочената в договора сума за плащане от 1327.19 лв., е посочена и общо дължима сума по кредита в размер на 1772.37 лв. с включено заплащане на неустойка.

С текста на чл.17 от договора за кредит страните се съгласили, че в 3-дневен срок от получаване на заемната сума заемателят се задължава да

осигури действието на трето физическо лице, изразяващо се в сключване на договор за поръчителство по чл.138 и следващите от ЗЗД с и в полза на кредитора, с който третото лице се задължава да отговаря за изпълнението на всички задължения по договора или да представи неотменяема банкова гаранция за всички задължения по договора. Третото лице (поръчител, солидарен длъжник) следвало да отговаря на условията, посочени в Общите условия и се одобрява от кредитора по негова преценка. Съгласно чл. 20 от ОУ на договора за потребителски кредит на „Ст. - Кр.“ АД, които съгласно чл.2 от договора са неразделна част от него, поръчител може да е дееспособно физическо лице, български гражданин на навършени 21 години, с непрекъснати осигурителни права за последните 12 месеца, да получава минимален осигурителен доход от 1500 лева, да работи минимум 6 месеца по трудов договор при последен работодател, да няма записи в ЦКР относно просрочия, под наблюдение, загуба и т.н., да не е поръчител по съществуващ кредит в която и да е банкова или небанкова институция, да не е настоящ кредитополучател в „Ст. - Кр.“ АД, да представи служебна бележка от работодател за 6 месеца назад. Банковата гаранция, следвало да бъде с валидност най-малко 30 дни след падежа на последната вноска и да съдържа безусловното и неотменно изявление на банката да заплати на ответното дружество всички задължения на заемателя в срок от 1 работен ден след получаване на искане от заемотателя. В чл.27 от договора е предвидено, че при неизпълнение на задължението за осигуряване на обезпечение, заемателят дължи неустойка в размер на 0.9% от стойността на усвоената сума за всеки ден, през който не е предоставено обезпечение, като при настъпване на дължимост на неустойката, потребителят ще я заплаща периодично, заедно с всяка погасителна вноска.

Приложени са по делото общи условия на „Ст. – Кр.“ АД.

Заемната сума била предоставена на ищцата чрез изплащане в брой, за което е съставен РКО № 724587/19.08.2021 г., издаден от „Ст. - Кр.“ АД и подписан от кредитополучателя К. Р. К..

Тъй като К. не осигурила нито поръчител, нито банкова гаранция за задълженията си към кредитора, ѝ била начислена неустойка по чл.27 от договора за кредит.

По делото е приета съдебно - счетоводна експертиза, според

заклучението на която, на 19.08.2021 г. К. Р. К. сключва Договор за потребителски кредит № ***** със „Ст. - Кр.“ АД, като предоставения кредит в размер на 1200.00 лв. е усвоен чрез изплащане в брой с РКО № 724587/19.08.2021 г., издаден от „Ст. - Кр.“ АД и подписан от кредитополучателя К. Р. К.. Съгласно чл.1. т.3 от Договора - годишния лихвен процент е в размер на 25.56%, а съгласно чл.7 от Договора лихвата се изчислява ежедневно. При изчисляване на лихвата месецът се брои за 30 (тридесет) дни, а годината за 360 (триста и шестдесет) дни. В т.7 от Договора за кредит е описано, че общо дължима сума по кредита (главница + лихва) е в размер на 1327.19 лева. Договорната лихва е в размер на 127.19 лева. В част VIII от Общите условия за кредит към Договор за потребителски кредит № 724587 от 19.08.2021 г. са описани изисквания за обезпечения по кредита, а в чл.46 от Общите условия са описани дължимите неустойки в случай, че потребителят не изпълни задължението си за предоставяне на обезпечение (поръчителство или банкова гаранция). Неустойката е в размер на 0.9% от стойността на усвоената по кредита сума за всеки ден. през който не е предоставено договореното обезпечение. Общата сума за включените допълнителни неустойки е в размер на 445.18 лв. Сумата е начислена към месечните вноски по начина, показан в погасителния плам и е дължима заедно с месечната погасителна вноска по кредита, съгласно чл.46. ал.2 от Общите условия. Общото крайно задължение по Договора за кредит, заедно е начислената неустойка възлиза на 1772.37 лв. при годишна лихва 23.56%, която сума е разсрочена на 8 погасителни месечни вноски - по 221 55 лв. всяка една от тях. К. Р. К. е правила плащания всеки месец, видно от справка, изпратена вещото лице от „Ст.-Кр.“ АД (приложена към експертизата). Сумата, платена от ищеца е в общ размер на 1773.96 лв. по Договор за потребителски кредит № 724587 от 19.08.2021 г. Разпределението на постъпилата сума е както следва:

За погасяване на главница по кредита - 1 200.00 лв.

За погасяване на договорна лихва - 127.19 лв.

За погасяване на допълнителни такси (в т.ч. такса за неустойка и наказателна лихва за закъснение) - 446.77 лв.

Договорната лихва по Договор за кредит № 724587 от 19.08.2021 г. е в размер на 127.19 лева при годишен лихвен процент 25.56%. При изчисляване

на ГПР, включвайки в параметрите на кредита само договорните лихви при лихвен процент по Договор в размер на 25.56% , полученият ГПР е 28,7806%. Но при този размер на лихвен процент начислените лихви следва да са в размер на 117.86 лева, а начислените и платените лихви по погасителен план към Договора за кредит са в размер на 127.19лв. Съобразявайки се с размера на начислените лихви по Договора за кредит и отново направените изчисления - получения лихвен процент е в размер на 27.54%. При изчисляване на ГПР, включвайки в параметрите на кредита само договорните и платени лихви по погасителен план - полученият ГПР е в размер на 31.294%.

В случай, че при изчисляване на ГПР съгласно разпоредбите на чл.19 от ЗПК, в параметрите на кредита се включи размерът на погасителната вноска (Di) (в т.ч. главница, договорната лихва и месечните такси за неустойка) в погасителния план към Договор за потребителски кредит № 724587 от 19.08.2021г. - полученият ГПР е в размер на 225.1412 %.

Съдът намира заключението на вещото лице, ведно с направените в съдебно заседание уточнения, за пълно и точно изготвено и го кредитира изцяло.

При така установеното във фактическо отношение, съдът счита предявеният иск за допустим, като предявен от лице, имащо правен интерес от предявяването му и срещу надлежен ответник.

Разгледан по същество, съдът намира следното:

Не се спори между страните, а се установява и от представените по делото документи, че на 19.08.2021 г. между ищеца и ответника „Ст. – Кр.“ АД е бил сключен договор за потребителски кредит № 724587, въз основа на който на ищцата бил предоставен заем в размер на 1200 лева. От своя страна ищцата се задължила да върне заемната сума ведно с договорна лихва или обща сума от 1327.19 лв. на 8 равни месечни вноски първата дължима на 19.09.2021 г. и последна вноска, дължима на 19.04.2021 г. договорено е, че в срок от три дни кредитополучателя ще предостави на кредитора обезпечение под форма на поръчителство от физическо лице или под форма на банкова гаранция, а при непредоставяне на обезпечение – ще бъде начислена неустойка в размер на 0.9% от стойността на усвоената сума за всеки ден, през който не е предоставено обезпечение.

Всеки съд е длъжен да констатира и отстрани всяко нарушение на императивни материалноправни норми, които регулират правния спор. Правовата държава провежда принципа на законността (чл. 4 от КРБ). Затова чл. 5 от ГПК задава като основен принцип на гражданския процес и задължава съда при решаването на делата да осигури точното прилагане на закона. Общественият интерес от осигуряване на точното прилагане на императивните правни норми, които регулират правния спор, преодолява диспозитивното начало в процеса (чл. 6 от ГПК). Съдът следи служебно и при незаявено основание за нищожност на договора, когато: 1. Е нарушена норма, предвидена в закона в обществен интерес и не се изисква събиране на доказателства; 2. Е относимо до формата (външната страна на представения правопораждащ спорното право документ); 3. Е налице противоречие с добрите нрави (в този смисъл решение № 229/21.01.2013 г. по т. д. № 1050/2011 г. на II т. о. на ВКС; т. 3 от ТР № 1/15.06.2010 г. на ОСТК на ВКС и др.); 4. Е налице неравноправна клауза.

В настоящият случай съдът намира, че процесният договор за потребителски паричен кредит № № 724587 от 19.08.2021 г., сключен между страните по делото е недействителен на няколко основания.

Уговорената в чл.27 от договора неустойка за неизпълнение на договорно задължение, съдът намира за неравноправна клауза и недействителна, както по арг. на чл.143, т.5 от ЗЗП, така и по арг. от чл.26, ал.1 от ЗЗД.

С чл. 17 от договора за заем заемотателя се задължава в 3-дневен срок от сключване на договора да осигури едно от следните обезпечения: Банкова гаранция, издадена след сключване на договора за заем в размер на цялото задължение, валидна 30 дни след падежа на плащане по договора или поръчител-физическо лице, което да е над 21 години, да получава минимален осигурителен доход от 1500 лева, да е работил минимум 6 месеца по трудово или служебно правоотношение при последния работодател, да представи служебна бележка за доход от работодател, да не е кредитополучател или поръчител по друг договор за паричен заем, да няма записи в ЦКР относно просрочия, под наблюдение, загуба и т.н. В чл.20, ал.3 от Общите условия е предвидено, че заемотателя ще извърши предварителна проверка на поръчителя, с оглед неговата възможност да поеме солидарния дълг и

одобрението се извършва по преценка на кредитора.

В чл. 27 от договора е уговорено, че при неизпълнение на задължението за предоставяне на обезпечение, заемателят дължи неустойка в размер на 0.9 %, от стойността на усвоената сума за всеки ден, през който не е предоставено обезпечение, като при настъпване на дължимост на неустойката, потребителят ще я заплаща периодично, заедно с всяка погасителна вноска.

Съгласно чл. 143, ал.1 от ЗЗП неравноправна клауза в договор, сключен с потребител е: -всяка уговорка в негова вреда; - която не отговаря на изискването на добросъвестността; - води до значително неравновесие между правата и задълженията на търговеца или доставчика и потребителя.

Съдът счита, че са налице и трите посочени по-горе хипотези на чл. 143 от ЗЗП. Обезпечението на едно вземане чрез уговаряне на неустойка има за цел и задача да обезщети вредите, които страна по договора е нанесла на другата чрез неизпълнение на задължението си по този договор. Иначе казано, неустойката ще се задейства тогава, когато договорът е сключен, но не е изпълнен по вина на една от страните. Неустойката обезпечава изпълнението и служи като обезщетение за вредите от неизпълнението без да е нужно да се доказват по размер. Със задължителна практика в ТР №1/09 г. ОСТК, с т.3, е дадено разяснение, че условията и предпоставките за нищожност на клаузата за неустойка произтичат от нейните функции, както и от принципа за справедливост в гражданските и търговски правоотношения. Преценката за нищожност на неустойката, поради накърняване на добрите нрави следва да се прави за всеки отделен случай към момента на сключване на договора, като могат да бъдат използвани някои от следните примерно изброени критерии - естеството им на парични или непарични и размерът на задълженията, на които се обезпечаван с неустойка, дали изпълнението е обезпечено с други правни способности, вид на уговорената неустойка и на неизпълнението, съотношение на размера на уговорената неустойка и очакваните от неизпълнението вреди. Или, освен примерно изброените критерии, съдът може да съобрази и други наведени в производството, но при всички случаи е задължен да ги разгледа, съобразно установеното в хода на процеса като настъпили юридически факти, като едва тогава да извърши преценка за основателност на възражението, т.е. следва да съобрази всички

събрани по делото доказателства и направени доводи, като ги съотнесе към разглеждания и разяснен със задължителна тълкувателна практика на ВКС, предмет по направеното възражение на ответника.

Така, както е уговорена в чл. 27 от Договора означава, че неустойката е загубила своята обезщетителна функция, тъй като тя не предвижда заплащане на обезщетение на вреди в следствие на неизпълнение на договора, а е включена в погасителната вноска към този договор в следствие на неизпълнение на отделна негова клауза. Заемодателят е поставил редица условия на които заемополучателя следва да отговори (описани по-горе), но не като условие за предоставяне на кредита, а единствено само като условие за обезпечаване на неустойката. Съдът счита, че някои от изискванията са неизпълними в срока от 3 дни поставени от заемодателя – напр. условията за лицето – поръчител, за размера на дохода му. Отделно от това подписването на договор за поръчителство в изискуемия в договора 3 дневен срок, предвид условието и заемодателя да извърши предварителна проверка на третото лице и одобрението му по усмотрение на кредитора, би зависило изцяло от волята на ответника и активността, която проявява при извършване на проверката.

Предвид проучването, което извършват банките, преди предоставяне на гаранция и това изискване е неизпълнимо в 3 – дневен срок.

Нормално и логично би било, заемодателят да поставя такива условия на заемополучателя, за да му отпусне заем и при неизпълнението им, да не отпусне заема. Очевидно е, че с тази клауза, заемополучателя е поставен в неравностойно положение от кредитодателя. Доколкото в случая размерът на начислената в погасителния план и заплатена от ищцата неустойка (съгласно заключението по съдебно-счетоводната експертиза) е в размер на 445.18 лева е повече от 1/3 от предоставената заемна сума и с размер около 4 пъти по-висок от договорната лихва, то неустойката се явява прекомерна и противоречи на обезщетителната ѝ функция. Тази неустойка по своя характер е санкционна, доколкото се дължи при неизпълнение на договорно задължение, но същата не зависи от вредите от това неизпълнение и по никакъв начин не кореспондира с последиците от неизпълнението. Предвидена е да се кумулира към погасителните вноски, като от внесените суми се удържа първо за дължими такси, лихва за забава, след това неустойка и накрая договорна лихва и главница, по този начин се отклонява от

обезпечителната и обезщетителната си функция и води до скрито оскъпяване на кредита. Неустойката не е обявена по този начин на потребителя, с което е нарушена нормата на чл. 5 от ЗПК. Съгласно чл. 5 от ЗПК, преди потребителят да е обвързан от предложение или от договор за предоставяне на потребителски кредит, кредиторът или кредитният посредник предоставя своевременно на потребителя съобразно изразените от него предпочитания и въз основа на предлаганите от кредитора условия на договора необходимата информация за сравняване на различните предложения и за вземане на информирано решение за сключване на договор за потребителски кредит. Включена по този начин в погасителните вноски, тази неустойка по същество е добавък към възнаградителната лихва на търговеца – кредитодател и го обогатява неоснователно доколкото именно лихвата би се явила цена на услугата по предоставения заем и в този смисъл би представлявала и печалбата на заемодателя. Нормално, както разходите на търговеца, така и печалбата му, би следвало да са включени в годишния лихвен процент. Именно възнаградителната договорна лихва обхваща печалбата на търговеца, но в случая съдът намира, че клаузата на чл.27 от договора въвежда още един сигурен източник на доход на икономически по-силната страна. Клаузата на чл.27 от договора противоречи на добрите нрави и добрите търговски практики като представлява пряка уговорка във вреда на потребителя, която не отговаря на изискването за добросъвестност и води до значително неравновесие между правата и задълженията на търговеца или доставчика и потребителя, като задължава последния при неизпълнение на неговите задължения да заплати необосновано високо обезщетение или неустойка (чл.143, т.5 от ЗЗП).

Такава разпоредба е в пряко противоречие и с добрите нрави, поради което е и нищожна на основание чл. 26, ал.1 от ЗЗД – сключен, за да бъде заобиколен закона в лицето на чл. 19, ал.4 от ЗПК, накърнява добрите нрави, тъй като поставя в неравнопоставеност една от страните, сключена е в нарушение на закона в лицето на чл. 86, чл. 87 от ЗЗД. Този извод се формира от естеството на договора за кредит (потребителски, с по-слаба и уязвима страна), от съотношението на заема и неустойката, от съотношението на законните лихви и неустойката, както и съпоставка с вредите от неизпълнението.

Тъй като клаузата за дължима неустойка - чл.27 от процесния договор е нищожна, то неустойка по договора не се дължи.

Съгласно чл. 22 от ЗПК, във вр. чл. 11, ал. 1, т. 10 от ЗПК договорът за потребителски кредит е недействителен, ако в същия не е посочен годишен процент на разходите и общата сума, дължима от потребителя.

При тълкуване обхвата на закрилата, предоставяна от закона с разпоредбата на чл. 22 от ЗПК, във вр. чл. 11, ал. 1, т. 10 от ЗПК следва да се съобрази и нормата на § 2 от ДР на ЗПК, съгласно която този закон въвежда разпоредбите на Директива 2008/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2008 г. относно договорите за потребителски кредити и за отмяна на Директива 87/102/ЕИО на Съвета. От изложеното следва, че при съмнение в действителния смисъл на законовите разпоредби същите следва да бъдат тълкувани с оглед постигане целите на цитираната Директива 2008/48/ЕО.

Съгласно съображение 19 от Директивата, за да се даде възможност на потребителите да взимат своите решения при пълно знание за фактите, те следва да получават адекватна информация относно условията и стойността на кредита и относно техните задължения, преди да бъде сключен договорът за кредит, която те могат да вземат със себе си и да обмислят. С оглед осигуряване на възможно най-пълна прозрачност и сравнимост на предложенията за сключване на договор, тази информация следва да включва по-специално годишния процент на разходите, приложим за кредита и определян по еднакъв начин навсякъде в Общността.

В съображение 24 от същата директива пък е посочено, че е необходимо на потребителя да се предостави изчерпателна информация, преди да сключи договора за кредит, независимо от това, дали в маркетинга на кредита участва кредитен посредник, или не. Според съображение 31 от Директивата, за да се даде възможност на потребителя да познава своите права и задължения по договор за кредит, този договор следва да съдържа цялата необходима информация по ясен и кратък начин.

С оглед горесцитираните цели на Директивата следва да се приеме, че нарушение на чл. 11, ал. 1, т. 10 от ЗПК, водещо до недействителност по смисъла на чл. 22 от ЗПК ще е налице не само, когато в договора изобщо не е посочен ГПР, но и когато формално е налице такова посочване, но това е

направено по начин, който не е достатъчно пълен, точен и ясен и не позволява на потребителя да разбере реалното значение на посочените цифрови величини, както и когато формално е налице такова посочване, но посочения в Договора размер на ГПР не съответства на действително прилагания между страните. И в трите хипотези е налице еднотипно нарушение на чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК, доколкото потребителят се явява реално лишен от информация за действителния размер на приложимия ГПР, което право Директивата и ЗПК му признават и гарантират.

Съгласно чл. 19, ал. 1 от ЗПК годишният процент на разходите по кредита изразява общите разходи по кредита за потребителя, настоящи или бъдещи (лихви, други преки или косвени разходи, комисиони, възнаграждения от всякакъв вид, в това число тези, дължими на посредниците за сключване на договора), изразени като годишен процент от общия размер на предоставения кредит. В чл. 19, ал. 3 от ЗПК е посочено, че при изчисляване на годишния процент на разходите по кредита не се включват разходите: които потребителят заплаща при неизпълнение на задълженията си по договора за потребителски кредит; различни от покупната цена на стоката или услугата, които потребителят дължи при покупка на стока или предоставяне на услуга, независимо дали плащането се извършва в брой или чрез кредит; за поддържане на сметка във връзка с договора за потребителски кредит, разходите за използване на платежен инструмент, позволяващ извършването на плащания, свързани с усвояването или погасяването на кредита, както и други разходи, свързани с извършването на плащанията, ако откриването на сметката не е задължително и разходите, свързани със сметката, са посочени ясно и отделно в договора за кредит или в друг договор, сключен с потребителя.

В конкретния случай се установи, че макар в договора за кредит да е посочен размер на ГПР, не става ясно как е начислен той, какво включва. От заключението на вещото лице по назначената експертиза, става ясно, че при посочване на ГПР в размер на 28.78% в договора, не са взети предвид разходите за неустойка, нито действителния размер на договорната лихва. Макар и посочен в договора като 25.56%, при съобразяване на размера на договорната лихва, действителния процент на договорната лихва е 27.54. При включване на този ГЛП, ГПР е в размер на 31.294%, а при включване и на

неустойката, то ГПР, изчислен съгласно разпоредбите на чл.19 от ЗПК, е в размер на 225.1412%. Вещото лице е включило при изчисленията неустойката, доколкото тя е конкретно определена при сключване на договора и е включена в посочените в договора погасителни вноски.

Налице е разлика между посочения в Договора ГПР и действителния размер на ГПР, което както вече бе изяснено по-горе представлява една от трите хипотези на нарушение по чл. 22 от ЗПК, във вр. чл. 11, ал. 1, т. 10 от ЗПК, водеща до недействителност на договора. Налице е и недействителност на договорната клаузи за неустойка, поради заобикаляне на закона.

Съгласно чл. 26, ал. 4 от ЗЗД нищожността на отделни части не влече нищожност на договора, когато те са заместени по право от повелителните правила на закона или когато може да се предположи, че сделката би била сключена и без недействителните ѝ части. В случая не е налице нито една от тези две хипотези – нищожните клаузи на процесния договор относно определянето на процента ГПР да бъдат заместени по право от повелителни норми на закона или че договорът за потребителски кредит би бил сключен и ако в него не са включени обсъжданите клаузи, като се изходи и от характера на този договор, който е възмезден и включването на клаузи за ГПР по него е въведено като изрично изискване в чл. 11, ал. 1, т. 10 от ЗПК. Предвид на това в случая не е приложима нормата на чл. 26, ал. 4 от ЗЗД и нищожността на посочените по-горе клаузи на процесния договор обуславя недействителността на целия договор. В случая следва да бъде взета предвид и разпоредбата на чл. 22 от ЗПК, която е приложима за процесното договорно правоотношение. Тази норма изрично посочва, че когато не са спазени изискванията на конкретни разпоредби от закона, то договорът за потребителски кредит е изцяло недействителен, като между изчерпателно изброените са е и тази по чл. 11, ал. 1, т. 10 от ЗПК – за определяне на ГПР. Предвид на това и след като клаузата в процесния договор, като нищожна не поражда правно действие, то договора на основание чл. 22 от ЗПК във вр. с чл.11, ал. 1, т. 10 във вр. с чл. 26, ал. 1, пр. 3 от ЗЗД се явява недействителен.

При извод за недействителност (нищожност) на договора, съобразно чл. 23 от ЗПК потребителят дължи да върне само чистата стойност на кредита, а именно 1200 лева. Платеното от ищцата над чистата сума на кредита е платено при начална липса на основание. Следователно на осн. чл. 55, ал. 1,

предл. 1 ЗЗД ответникът дължи връщане на това, което ищцата му е престирала при такава начална липса на основание.

В случая според заключението по съдебно-счетоводната експертиза ищцата е заплатила по процесния договор за кредит сумата от 1773.96 лева. Така разликата между платеното от ищеца и това което същият трябва да върне на ответника (1773.96 лв. – 1200 лв.) е 573.96 лева.

Тъй като от страна на ищцата се иска да бъде осъден ответника да ѝ заплати сума в размер на 446.77 лв., а съдът не може да присъжда повече от колкото е искано, то искът следва да се уважи изцяло. Сумата следва да бъде присъдена ведно със законната лихва от датата на предявяване на исковата молба, така, както е поискано от ищеца, тъй като вземането за неоснователно обогатяване става изискуемо от датата на поканата.

С оглед изложеното, съдът намира, че предявеният иск е основателен, поради което следва да бъде уважен.

По отношение на разноските:

Ищцата е извършила разноски в размер на 750 лева за заплащане на възнаграждение на представлявалият го по делото адвокат (л.10 по делото), които следва да се присъдят в тежест на ответника на основание чл.78, ал.1 от ГПК.

Ищцата е освободена от заплащане на държавна такса и разноски по делото, поради което заплатеното от бюджета на съда възнаграждение на вещо лице в размер на 375 лева и дължимата върху уважения размер на иска държавна такса в размер на 120.90 лв. (70.90 лв. по първия иск и 50.00 лв. по втория) също ще се присъдят в тежест на ответника.

Предвид изхода на спора на ответника не се дължат разноски.

Водим от изложеното, съдът

РЕШИ:

Прогласява за нищожен Договор за потребителски кредит № ***** от 19.08.2021 г., сключен между „Ст. - Кр.“ АД, ЕИК *****, гр.Ш., гр.С.и К. Р. К., ЕГН ***** от гр.Г. Д., обл. Бл..

Осъжда „Ст. - Кр.“ АД, ЕИК *****, гр.Ш. да заплати на К. Р. К.,

ЕГН ***** от гр. Г. Д., обл.Благоевград сумата в размер на 446.77 (четиристотин четиридесет и шест лева и седемдесет и седем стотинки) лева, получена без основание по клауза неустойка от Договор № 724587 от 19.08.2021г., ведно със законната лихва върху главницата от датата на подаване на исковата молба до окончателното изплащане на сумата.

Осъжда „Ст. - Кр.“ АД, ЕИК *****, гр.Ш. да заплати на К. Р. К., ЕГН ***** от гр. Г. Д., обл.Бл. сумата от 750 (седемстотин и петдесет) лева, представляваща сторените разноси за заплащане на адвокатско възнаграждение в производството.

Осъжда „Ст. - Кр.“ АД, ЕИК *****, гр.Ш. да заплати на Районен съд – Г.оце Делчев сумата от 495.90 (четиристотин деветдесет и пет лева и деветдесет стотинки) лева, представляваща разноси за държавна такса и възнаграждение на вещо лице в производството.

Решението на съда може да се обжалва от страните пред Окръжен съд - Благоевград в двуседмичен срок от получаване на съобщението за постановяването му.

Съдия при Районен съд – Гоце Делчев: _____